

Nr 191

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.; given Stockholms slott den 15 november 1957.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Ingvar Lindell

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att fiskevärderingsnämnderna skall ombildas till specialdomstolar och fullföljd av talan från fiskevärderingsnämnd äga rum direkt till hovrätt.

Förslag
till
Lag
om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning
för mistad fiskerätt m. m.

Härigenom förordnas, att 2—7 §§ lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m.¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Fråga om — — — — — Konungen bestämmer.

Anspraak på ersättning skall vid påföljd av talans förlust framställas hos nämnden före den 1 januari 1958.

Anspraak på ersättning skall vid påföljd av talans förlust framställas *genom ansökan* hos nämnden före den 1 januari 1958.

3 §.

Fiskevärderingsnämnd skall bestå av tre ledamöter. En av ledamöterna, vilken tillika skall vara ordförande, utses av Konungen. De båda övriga ledamöterna utses på sätt Konungen bestämmer. För varje ledamot skall finnas en i enahanda ordning som denne utsedd suppleant. Angående omröstning i nämnden skall gälla vad i lag finnes stadgat rörande omröstning i tvistemål vid rådhusrätt.

Fiskevärderingsnämnd består av tre ledamöter, av vilka en skall vara ordförande.

För varje nämnds område utses, förutom ordföranden, minst två och högst sex ledamöter. Ordföranden utses av Konungen. Övriga ledamöter utses på sätt Konungen bestämmer. För varje ledamot skall finnas en eller flera i enahanda ordning som denne utsedda suppleanter.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 2 § 1955: 711 och beträffande 7 § 1957: 316.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Ordföranden och suppleant för honom skola vara lagkunniga och erfarna i domarevärv. Övriga ledamöter och suppleanter för dem böra vara allmänt betrodda och väl förtrogna med förhållandena i bygden.

I nämnden skola tjänstgöra de två ledamöter eller suppleanter som av ordföranden för varje gång kallas därtill. Företrädesvis böra de kallas som bo närmast sammanträdesorten.

4 §.

Innan fiskevärderingsnämnd avgör ärende angående ersättning, skola sökanden och kronan erhålla tillfälle att framlägga sina synpunkter vid sammanträde inför nämnden. Framställning må dock avslås utan att ha handlagts vid sådant sammanträde, om den uppenbarligen icke förtjänar avseende.

Nämnden må tillerkänna sökanden gottgörelse av statsmedel för utgifter å ärendet i den mån sådan gottgörelse begärts och finnes skälig.

Utskrift av nämndens beslut skall tillställas sökanden.

Angående fiskevärderingsnämnd och förfarandet hos nämnden i ersättningsmål som anhängiggjorts enligt 2 § skall tillämpas vad som är stadgat i fråga om allmän domstol och rättsgången i tvistemål, dock med följande avvikelser:

1. Vid uppskjuten huvudförhandling skall målet företagas i det skick, vari det förelåg vid den tidigare handläggningens slut. Hava de ledamöter, som vid det senare sammanträdet sitta i nämnden, ej övervarit den tidigare handläggningen, skall dock målet upptagas till ny huvudförhandling; i den mån det kan antagas vara utan betydelse eller skulle medföra oskälig kostnad eller synnerlig olägenhet, erfordras ej att bevis, som upptagits vid tidigare sammanträde, ånyo upptages.

Parts utevaro från nämndens sammanträde utgör ej hinder för målets handläggning och avgörande.

2. Nämndens avgörande skall grundas på vad vid syn eller annan förhandling förekommit och handlingarna i övrigt innehålla. Dom skall meddelas inom två månader från det

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

förhandlingen avslutats, om ej synnerligt hinder möter.

3. Om skäl äro därtill äger nämnden, utan huvudförhandling, i avvaktan på målets avgörande förordna, att förskott skall utgå i avräkning på ersättning som slutligen kan komma att fastställas.

4. Kronan skall, i den mån ej annat föränledes av vad i 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken stadgas, ersätta sökanden hans kostnader å målet vid nämnden.

Lagen om fri rättegång skall äga tillämpning i mål vid nämnden.

5 §.

Ersättning till ledamot i fiskevärderingsnämnd skall utgå enligt grunder som Konungen fastställer och gäldas av statsmedel.

Ordföranden äger besluta för nämnden i samma omfattning som är stadgad för den lagfarne domaren i häradsrätt.

Yppas vid överläggning i nämnden skiljaktiga meningar, vare lag som i rättegångsbalken stadgas beträffande domstol, där allenast lagfarna ledamöter hava säte i rätten. Vid omröstning skall ordföranden säga sin mening först.

6 §.

Närmare bestämmelser angående fiskevärderingsnämndernas verksamhet meddelas av Konungen.

Talan mot nämndens dom eller beslut fullföljes till hovrätt. Beträffande rättegången i hovrätten skall gälla vad som är stadgat om tvistemål, dock med följande avvikelser:

1. Särskild vadeanmälan mot nämndens dom vare ej erforderlig. Part äger inkomma med vadeinlaga inom fyra veckor från den dag då domen gavs. Mot nämndens beslut rörande förskott skall talan föras särskilt.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2. Vad ovan i 4 § under 1—3 är stadgat skall, utom såvitt angår parts utevaro, äga motsvarande tillämpning.

3. Där ej annat föränledes av 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken, skall kronan städse själv vidkännas sina kostnader i hovrätten, så ock kostnad som åsamkas motpart genom att kronan fullföljt talan.

Vad i denna paragraf är stadgat skall, med undantag av vad under 1 sägs, i tillämpliga delar gälla rättegången i högsta domstolen. Mot hovrättens beslut rörande förskott må talan ej föras.

7 §.

Den som är missnöjd med fiskevärderingsnämnds beslut äger draga frågan under domstols prövning, såframt han väcker talan inom tre månader från det nämndens beslut delgavs honom. Talan skall väckas vid rätten i den ort där vattenområdet eller, om det är beläget under flera domstolar, dess huvuddel ligger. I beslutet skall intagas erinran om vad den missnöjde sålunda har att iakttaga.

Kronan vare pliktig att, i den mån annat ej föränledes av vad i 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken stadgas, ersätta motparten hans kostnader å målet i underrätten. Vad sålunda stadgas skall, om kronan fullföljer talan, äga tillämpning jämväl å sådana kostnader i högre rätt som åsamkas motparten genom kronans fullföljda talan.

Väckes ej, på sätt i första stycket sägs, talan mot nämndens beslut, skall beträffande beslutet i tillämpli-

Konungen föreskriver, under vilka hovrätter fiskevärderingsnämnderna skola höra.

Konungen meddelar tillika de närmare bestämmelser angående tillämpningen av denna lag som i övrigt finnas erforderliga.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

*ga delar gälla vad i allmänhet är stad-
gat om domstols dom, vilken vunnit
laga kraft.*

*Denna lag träder i kraft dagen ef-
ter den, då lagen enligt därå med-
delad uppgift utkommit från trycket
i Svensk författningssamling.*

*Lagen äger ej tillämpning beträff-
ande mål, som fiskevärderings-
nämnd avgjort före ikraftträdandet.*

*Mål, som vid lagens ikraftträdande
är anhängigt vid fiskevärderings-
nämnd och vari förhandling ägt rum
enligt äldre bestämmelser, må av
nämnden företagas till avgörande
utan ny förhandling, där målet än-
dock finnes tillfredsställande utrett.*

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 november 1957.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell, fråga om *ändrad ordning för handläggningen av mål om ersättning för mistad fiskerätt m. m.* samt anför därvid följande.

I propositionen nr 129 till 1957 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till lag om ändrad lydelse av 7 § lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. Förslaget innebar i huvudsak, att kronan skulle äga att, sedan fiskevärderingsnämnd meddelat beslut i fråga om ersättning för mistad fiskerätt, draga frågan under domstols prövning. Sådan klagorätt hade tidigare, frånsatt extraordinära rättsmedel, varit förbehållen ersättningsökanden. På hemställan av tredje lagutskottet i utlåtande nr 18 biföll riksdagen propositionen (skr. nr 263). Lag i ämnet har utfärdats den 6 juni 1957 (nr 316) och trätt i kraft den 25 juni 1957.

I det yttrande som lagrådet avgav innan propositionen avläts till riksdagen ifrågasatte lagrådet, om man icke måste gripa djupare för att komma fram till en rationell och för parterna å ömse sidor tillfredsställande ordning. Lagrådet förordade, att fiskevärderingsnämnderna skulle ombildas till specialdomstolar, närmast jämställda med ägodelningsrätterna, och att fullföljd skulle äga rum direkt från nämnd till hovrätt. Dåvarande departementschefen, statsrådet Zetterberg, ansåg sig dock ej kunna förorda en så genomgripande reform, som ej före lagrådsbehandlingen blivit närmare utredd och dryftad. Tredje lagutskottet anförde i sitt nyssberörda utlåtande, att vägande skäl talade för den av lagrådet föreslagna ordningen och att lagrådets förslag därför borde bli föremål för ny departemental prövning med inhämtande av remissyttranden däröver, eventuellt dock först sedan det genomgått någon överarbetning i Kungl. Maj:ts kansli. För den händelse remissbehandlingen skulle visa allmän uppslutning kring huvudlinjerna i lagrådets förslag, syntes detta böra läggas till grund för en ny proposition i ämnet. Riksdagen anslöt sig till vad utskottet anförde.

Med anledning av vad sålunda förekommit har inom justitiedepartementet utarbetats en den 25 juni 1957 dagtecknad promemoria, innefattande överarbetning av lagrådets förslag. Vid promemorian fogat förslag till *lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.* torde få fogas som bilaga till detta protokoll (*bilaga B*). Promemorian innehåller jämväl utkast till tillämpningskungörelse.

Över promemorian har efter remiss yttranden avgivits av hovrätten för Nedre Norrland, kammarkollegiet, fiskeristyrelsen, samtliga fiskevärderingsnämnder, 1951 års rättegångskommitté, Sveriges advokatsamfund, riksförbundet landsbygdens folk och Sveriges fiskares riksförbund.

Sedan ärendet ytterligare beretts inom justitiedepartementet, anhåller jag nu att få upptaga det till prövning.

Förslagets huvudgrunder

Gällande rätt m. m. Bestämmelserna i lagarna den 1 december 1950 om gräns mot allmänt vattenområde samt om rätt till fiske har i vissa fall föranlett minskning av det enskilda vattnet och intrång i förut bestående enskild fiskerätt. Genom *lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m.* har givits möjlighet för den enskilde att få ersättning härför av statsmedel.

I 1 § ersättningslagen stadgas att, där vattenområde jämlikt lagen om gräns mot allmänt vattenområde frångår ägaren, denne skall njuta ersättning av statsmedel för värdet av fiskerätt och annan förmån, som han sålunda förlorar, så ock för annan skada som därigenom tillskyndas honom. Ersättning av statsmedel för värdet av förlorad förmån och för annan skada skall enligt samma lagrum jämväl tillkomma a) jordägare, vilkens fiskerätt inskränkes därigenom att jämlikt 6—13 §§ eller 18 § lagen om rätt till fiske annan än innehavaren av den enskilda fiskerätten må bedriva fiske, som enligt äldre lag var förbehållet strandägaren, b) den som enligt urminnes hävd, dom eller skattläggning eller på annan särskild grund innehar fiskerätt, vilken helt eller delvis blir utan verkan till följd av att enligt lagen om gräns mot allmänt vattenområde och lagen om rätt till fiske enskild fiskerätt ej gäller i allmänt vatten eller till följd av stadgandena i 6—20 §§ sistnämnda lag samt c) den som den 1 januari 1951 på grund av servituts- eller nyttjanderättsupplåtelse åtnjuter förmån, vilken helt eller delvis går förlorad av skäl som förut i samma paragraf sagts.

I 2 § stadgas, att fråga om ersättning skall upptagas av en särskild nämnd (fiskevärderingsnämnd) och att ersättningsanspråk vid talans förlust skall framställas inom viss tid. Fristen var ursprungligen bestämd till den 1 januari 1956 men genom lag den 30 december 1955 förlängdes den till den 1 januari 1958 (se prop. 1955: 216). Enligt 3 § skall fiskevärderingsnämnd bestå av tre ledamöter, varav en, som tillika skall vara ordförande, utses av Kungl. Maj:t. De båda övriga ledamöterna utses på sätt Kungl. Maj:t be-

stämmor. För varje ledamot skall finnas en i enahanda ordning som denne utsedd suppleant. Angående omröstning i nämnden skall gälla vad i lag finnes stadgat rörande omröstning i tvistemål vid rådhusrätt.

Innan fiskevärderingsnämnd avgör ärende angående ersättning, skall enligt 4 § sökanden och kronan erhålla tillfälle att framlägga sina synpunkter vid sammanträde inför nämnden. Framställning må dock avslås utan att ha handlagts vid sådant sammanträde, om den uppenbarligen icke förtjänar avseende. Nämnden må tillerkänna sökanden gottgörelse av statsmedel för utgifter å ärendet i den mån sådan gottgörelse begärts och finnes skälig. Utskrift av nämndens beslut skall tillställas sökanden.

5 och 6 §§ i ersättningslagen avser utfärdande i administrativ ordning av bestämmelser om ersättning till nämndledamöter och om fiskevärderingsnämndernas verksamhet.

Enligt 7 § första stycket — i paragrafens lydelse enligt lag den 6 juni 1957 — äger den som är missnöjd med fiskevärderingsnämnds beslut att draga frågan under domstols prövning, såframt han väcker talan inom tre månader från det nämndens beslut delgavs honom. Talan skall väckas vid rätten i den ort där vattenområdet eller, om det är beläget under flera domstolar, dess huvuddel ligger. I beslutet skall intagas erinran om vad den missnöjde sålunda har att iakttaga. Väcker ej sådan talan, skall, enligt vad som stadgas i tredje stycket av 7 §, beträffande beslutet i tillämpliga delar gälla vad i allmänhet är stadgat om domstols dom, vilken vunnit laga kraft. Dessutom föreskrives i andra stycket av samma paragraf, att kronan är pliktig att, i den mån ej annat föranledes av vad i 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken stadgas, ersätta motparten hans kostnader å målet vid underretten. Vad sålunda stadgas skall, om kronan fullföljer talan, äga tillämpning jämväl å sådana kostnader i högre rätt som åsamkas motparten genom kronans fullföljda talan.

Kronans talan i ersättningsfrågorna bevakas enligt 8 § av kammarkollegiet.

I 9—12 §§ upptages, för det fall att inteckningshavares intressen beröres, regler om nedsättning av ersättningsbelopp hos länsstyrelsen och om fördelningen av nedsatt ersättningsbelopp. I huvudsak föreskrives att vad i utskönningslagen stadgas om fördelning av köpeskilling för utmättningsvis såld fast egendom skall äga motsvarande tillämpning.

De i 5 och 6 §§ ersättningslagen förutsatta administrativa föreskrifterna har utfärdats genom *kungörelsen den 12 januari 1951 (nr 9) om fiskevärderingsnämnder och deras verksamhet*. Enligt denna kungörelse skall fiskevärderingsnämnd finnas för ettvar av följande områden, nämligen Norrbottens och Västerbottens län, Västernorrlands och Jämtlands län, saltsjö-kusterna av Gävleborgs och Uppsala län, saltsjö-kusterna av Stockholms och Gotlands län, saltsjö-kusterna av Södermanlands och Östergötlands län, Kalmar och Blekinge län, Kristianstads och Malmöhus län, Hallands samt Göteborgs och Bohus län, Mälaren och Hjälmaran samt Väneren och Vättern.

Kungörelsen innehåller i övrigt bestämmelser om beredningen av ärendena vid nämnden, förfarandet vid nämndens sammanträden, förskottsersättning m. m.

Ur förarbetena till ersättningslagen må här anmärkas, att *fiskerättskommittén* i sitt den 31 juli 1947 avgivna betänkande (SOU 1947: 47) uttalade, att såväl de väntade ärendenas antal som deras säkerligen ofta invecklade art närmast syntes visa hän mot en anordning med för ändamålet särskilt inrättade organ, vilkas verksamhetsområden borde vara lokalt begränsade men i enhetlighetens intresse ej alltför små. För den avsedda organisationen fann kommittén de lokala värderingsnämnderna enligt rekvisitionslagen lämpligen kunna tjäna som förebilder. För prövning av frågor enligt ersättningslagen föreslog kommittén därför inrättande av särskilda fiskevärderingsnämnder. Dessas antal och verksamhetsområden borde bestämmas av Kungl. Maj:t. Med hänsyn till arten av de ärenden som skulle handläggas av fiskevärderingsnämnd ansåg kommittén att dess ordförande borde vara en i domarevärv erfaren jurist — helst häradshövding eller annan ordinarie innehavare av domareämbete — samt att till ledamöter borde utses personer, som var väl förtrogna med förhållandena inom nämndens verksamhetsområde och hade erfarenhet i värdering av fast egendom; ägodelnings- och vattenrättsnämndemän syntes i första hand komma i fråga för dylikt uppdrag. Kommitténs lagförslag upptog regler härom.

I fråga om förfarandet inför fiskevärderingsnämnd upptog kommittén i sitt lagförslag allenast vissa allmänna rättsgrundsatser, vilkas iakttagande syntes vara av synnerlig vikt för de rättssökande. I övrigt borde, enligt kommittén, närmare föreskrifter angående nämndernas verksamhet meddelas i administrativ ordning.

Fullföljdsreglerna upptogs i 6 § i fiskerättskommitténs förslag till ersättningslag. Detta lagrum hade i förslaget följande lydelse.

Den som är missnöjd med fiskevärderingsnämnds beslut i ärende angående ersättning äger draga frågan under allmän domstols prövning, såframt han instämmer sin talan inom nittio dagar från det nämndens beslut tillställdes honom. I beslutet skall lämnas tydlig hänvisning om vad den missnöjde har att iakttaga för tvistens dragande under domstols prövning.

I fråga om detta lagrum anförde kommittén:

Även om den sammansättning, fiskevärderingsnämnderna avses skola ha, torde göra dem väl skickade att pröva ersättningsfrågorna, har kommittén likväl ansett rättssäkerheten kräva, att möjlighet beredes den som är missnöjd med nämndens beslut att bringa ärendet under allmän domstols bedömande. Det har härvid ifrågasatts att begränsa domstolens prövning till att avse allenast innehållet och omfattningen av den rättighet, varpå ersättningsanspråket grundar sig, medan frågan om ersättningens belopp ej ensamt skulle få fullföljas till domstol. En dylik anordning har emellertid kommittén funnit möta alltför stora betänkligheter med hänsyn såväl till svårigheten att sålunda särskilja olika delar av tvistefrågan som också till vikten av de ekonomiska värden som kunna stå på spel i hithörande ärenden.

I avseende å kammarkollegiets befattning med dessa ärenden framhöll kommittén, att kollegiets avsedda ställning som kronans representant icke syntes böra vara rent partsbetonad. Då det gällde den grundläggande utredningen rörande innehållet och omfattningen av sökandens rätt var det enligt kommitténs mening önskvärt att kollegiet med sin speciella sakkunskap medverkade till ett objektivt klarläggande av det för ersättningsfrågans bedömande avgörande rättsläget.¹

Vid remiss till lagrådet den 25 februari 1949 av förslag till bl. a. fiske-rättslag och ersättningslag framhöll dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, att det uppenbarligen var önskvärt att ersättningsfrågorna kunde avgöras i enkla former, men samtidigt måste tillses att rättssäkerheten icke äventyrades. Den av fiskerättskommittén föreslagna anordningen med särskilda fiskevärderingsnämnder torde väl tillgodose båda dessa önskemål. Departementschefen biträdde därför förslaget om sådana nämnder. Däremot ansåg departementschefen icke behövt, att några särskilda kvalifikationsvillkor för ledamotskap angavs i lagtexten, utan förklarade sig utgå från att Kungl. Maj:t ändock skulle tillse att önskemålet om opartiskhet och erfarenhet i värderingsfrågor beaktades. I fråga om fullföljd upptogs enahanda bestämmelser som i 6 § i kommittéförslaget om rätt att vid missnöje med beslut av fiskevärderingsnämnd väcka talan vid domstol, dock att endast ersättningssökanden tillerkändes fullföljdsrätt. Med hänsyn bl. a. till att det i dylika fall ej sällan torde bli fråga om att åberopa ny utredning syntes enligt departementschefen denna utväg vara att föredraga framför att — i enlighet med vad kammarkollegiet under remissbehandlingen av kommittéförslaget ifrågasatt — låta talan fullföljas till hovrätt.²

Lagrådets uttalanden. I sitt förut omförmälda yttrande över förslag till vidgad fullföljdsrätt för kronan anför lagrådet att, därest kronan får befogenhet att klandra fiskevärderingsnämnds beslut och detta sålunda ej blir slutligt bindande i någondera riktningen, situationen blir väsentligt förändrad och värdet av förfarandet vid nämnden i hög grad reducerat. Tydligt är också att kronans partsställning — i strid mot önskemålen vid lagens tillkomst — blir än starkare understruken. Även i övrigt kan åtskilliga invändningar göras mot regeln att fullföljd skall ske genom instämmande av talan till allmän underrätt. Lagrådet yttrar härom:

Till ordförande i fiskevärderingsnämnderna ha genomgående utsetts ägodelningsdomare. Bisittarna torde kunna sägas utgöra en viss motsvarighet till ägodelningsnämndemännen. Nämndernas verksamhetsområden äro också jämförelsevis stora, ett förhållande som medför att redan i första instans vinnes en enhetlig bedömning av ett större antal likartade ersättningsfrågor. Denna vinst går förlorad genom en fullföljdsordning, som innebär att nämndernas beslut skola klandras vid de olika allmänna underrätter inom vilkas domvärjo respektive vattenområden äro belägna. Sådan underrätt representerar icke någon större juridisk sakkunskap än nämnden och

¹ Se SOU 1947: 47 sid. 321—322.

² Se prop. 1950: 60 sid. 138—140.

har mycket mindre domsområde. På många håll uppkommer ävenledes den praktiska olägenheten att häradshövdingen i orten är jävig till följd av att han varit ordförande i nämnden. Allmän underrätt saknar dessutom motsvarighet till den sakkunskap och erfarenhet på området som fiskevärderingsnämndens bisittare böra företräda. Ett önskemål är naturligen att den domstol, dit ett mål fullföljes, skall kunna i viss utsträckning förlita sig på underinstansens sakkunskap och ortskänedom. Som emellertid det muntliga bevismaterial på vilket fiskevärderingsnämnd kan ha byggt sitt avgörande icke upptagits under former jämförliga med vad som gäller i rättegång, kan den domstol, till vilken talan instämnes, icke på dylikt sätt värdesätta nämndens bedömning.

Systemet är också oekonomiskt ur processuell synpunkt. Man får förutsetta, att redan nämnden så gott sig göra låter upptager fullständig bevisning om förekommande rättigheter och deras värde, att därefter, när ärendet går till allmän domstol, underrätten i regel får upptaga hela bevisningen på nytt samt att vid fullföljd till hovrätt kan krävas att bevisningen, ehuru kanske i mindre mån, upptages ännu en gång. I högsta domstolen torde bevisningen däremot regelmässigt komma att föredragas ur handlingarna.

Enligt lagrådets mening bör instansernas antal minskas och det arbete nämnden nedlägger på uppgiften kunna tillgodogöras bättre vid fullföljd av talan. Detta syfte kan utan större svårighet vinnas genom att nämnden får bli en specialdomstol, närmast jämställd med ägodelningsrätt, och att fullföljd från nämnden får äga rum direkt till hovrätt. Lagrådet förklarar sig vara medvetet om de invändningar av principiell natur som kan anföras mot att anordna särskilda, icke permanenta domstolar för vissa uppgifter. I rådande läge kan dock icke gärna komma i fråga att avskaffa nämnderna och hänvisa ärendena exempelvis till ägodelningsrätt. Då fullföljd i allt fall skulle få ske till hovrätt — som tillika är överdomstol i jorddelningsmål — och därifrån under vanliga förutsättningar till högsta domstolen, torde invändningarna här icke väga alltför tungt. Lagrådet fortsätter:

För sagda ändamål synes man böra ändra reglerna för förfarandet, så att nämnden må höra vittnen under edsansvar och genom tvångsmedel erhåller bättre möjlighet till processledning. I stället för ett system med bevisupptagning i tre instanser skulle i så fall kunna vinnas den ordningen, att bevisupptagning i vanliga domstolsformer får ske vid nämnden och därefter, i förekommande omfattning, i hovrätt. Att förfarandet hos nämnden därmed skulle bli mera betryggande är uppenbart. Om fullföljd får ske direkt till hovrätt, blir också som sig bör andra instansens domsområde större än nämndens, i stället för tvärtom, och man ger alltså ej till spillo värdet av att nämnderna ha relativt stora distrikt. Förhållandet mellan hovrätt och fiskevärderingsnämnd blir i övrigt analogt med vad som gäller i jorddelnings- och expropriationsmål, där första instansen representerar särskild sakkunskap eller ortskänedom. Möjligheten att inom rimlig tid nå fram till vägledande prejudikat i värderings- eller rättsfrågor ökas tydligen också i hög grad.

Det är, framhåller lagrådet, naturligt att, då en ändring funnits påkallad, man söker avhjälpa bristen med minsta möjliga jämkning i den ordning som redan börjat tillämpas. Enligt lagrådets mening är emellertid fördelar-

na av att jämställa fiskevärderingsnämnd med domstol ur anförda synpunkter så betydande att detta alternativ bör väljas. Såvitt lagrådet kunnat inhämta möter ej heller i övrigt några praktiska invändningar mot en sådan omläggning.

Tredje lagutskottet. I anslutning till lagrådets uttalanden understryker tredje lagutskottet i sitt utlåtande 1957: 18, att införandet av fullföljdsrätt för kronan i huvudsak motiveras av det allmänna intresset av en riktig och enhetlig rättstillämpning och att det därför framstår som särskilt viktigt, att förfarandet ej blir så omständligt att prejudicerande domar icke hinner meddelas, innan ett alltför stort antal avgöranden träffats av fiskevärderingsnämnderna. Proceduren vid underrätten torde som regel bli tidsödande och dyrbar utan att säkerheten i avgörandet hos denna instans normalt kan antagas vara större än nämndens. Även om lokalkännen bland nämndemännen vid häradsrätterna med deras avsevärt mindre domsområden i allmänhet är större än bland ledamöterna i fiskevärderingsnämnderna, torde dessa kunskaper om ortsförhållandena med samma fördel kunna tillföras bedömningsmaterialet genom hörande av ortabor. Utöver vad lagrådet anført tillfogar utskottet, att de regler som för närvarande gäller för handläggning i tvistemål vari förlikning är tillåten (dispositiva tvistemål), icke synes väl lämpade för mål av förevarande slag. De för handläggning av jorddelningsmål eller expropriationsmål gällande rättegångsreglerna torde i detta avseende vara betydligt bättre ägnade att åstadkomma ett praktiskt, smidigt och billigt förfarande vid underrätten. Utskottet finner för sin del lagrådets förslag till rättslig behandling av förevarande spörsmål äga fördelar framför det fyrinstanssystem, som propositionen i praktiken innebär och vars olägenheter lagrådet påtalat.

Promemorians förslag. Det i promemorian framlagda förslaget till lag om ändring i ersättningslagen överensstämmer i princip med vad lagrådet och tredje lagutskottet förordat. I promemorian föreslås sålunda, att fiskevärderingsnämnderna skall ombildas till specialdomstolar samt att fullföljd av talan mot nämndens beslut skall ske direkt från nämnden till hovrätt.

Yttrandena. I de över promemorian avgivna remissyttrandena har förslaget genomgående i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Hovrätten för Nedre Norrland anför, att åtskilliga invändningar kan göras mot den nuvarande regeln att fullföljd skall ske genom instämmande av talan till allmän underrätt. En sådan fullföljdsordning kan icke anses ändamålsenlig, utan fullföljd bör ske direkt från fiskevärderingsnämnd till hovrätt. Det synes hovrätten ävenledes följdriktigt att, såsom föreslagits i promemorian, man i samband med ändring av instansordningen ändrar reglerna för förfarandet inför nämnden så, att detta gestaltas som ett rättegångsförfarande och nämnderna kommer att fungera som domstolar. Att så sker torde vara en nödvändig förutsättning för att vid fullföljd av talan

nämndernas arbete skall kunna bättre tillgodogöras i högre instans. *Kammarkollegiet* erinrar om att kollegiet i sitt yttrande över fiskerättskommitténs betänkande av år 1947 med förslag till fiskelag jämte därmed sammanhängande författningar uttalat, att fiskevärderingsnämndens verksamhet borde regleras i nära anslutning till vad som gällde för allmän domstol samt att det syntes böra övervägas, om ej talan mot sådan nämnds beslut kunde få fullföljas till hovrätt i stället för till underrätt. Erfarenheterna från hittillsvarande tillämpning av ersättningslagen har enligt kollegiets mening bestyrkt, att en sådan anordning av instansordningen i fiskeersättningsmål hade varit mera ändamålsenlig än den nuvarande. Kollegiet kan också i allt väsentligt ansluta sig till den av lagrådet framförda argumenteringen för en omläggning av förfarandet i första instans i dessa mål och av fullföljdssystemet. *Fiskevärderingsnämnden för Norrbottens och Västerbottens län* uttalar, att de nackdelar som är förbundna med det nuvarande systemet och de fördelar som står att vinna genom den ifrågasatta reformen synes riktigt och fullständigt redovisade i lagrådets och tredje lagutskottets yttranden. *Fiskevärderingsnämnden för Västernorrlands och Jämtlands län* framhåller, att ett domstolsförfarande vid fiskevärderingsnämnderna väl torde komma att i vissa avseenden öka deras arbetsbörda men att ett dylikt förfarande synes vara en nära nog ofrånkomlig konsekvens av att kronan tillagts fullföljdsrätt och medföra avsevärda fördelar i fråga om handläggningen av ersättningsmålen, bl. a. på så sätt att det möjliggör en effektiv processledning på förberedelsestadiet och ökar utsikten att få målen avgjorda inom rimlig tid. *Fiskevärderingsnämnden för Kristianstads och Malmöhus län* uttalar, att nämnden i skilda sammanhang kunnat konstatera, att vissa av de lagstadganden vilka reglerar förfarandet vid behandlingen av ersättningsfrågor icke är fullt ändamålsenliga. Detta gäller särskilt de stadganden som hänför sig till måls förberedelse. Redan av nu angivna orsak framstår en omarbetning av reglerna för förfarandet såsom påkallad. Sedan genom lagändring under innevarande år jämväl kronan erhållit befogenhet att klandra fiskevärderingsnämnds beslut, har — såsom vid förarbetena till lagändringen framhållits — värdet av nämndförfarandet blivit i hög grad reducerat. I realiteten har genom lagändringen ett fyrinstanssystem tillskapats; och detta system är så tillvida märkligt som den första instansen — nämnden — saknar åtskilliga av de möjligheter, vilka står de övriga instanserna till buds, då det i ett mål gäller att uppnå ett ur materiell synpunkt riktigt avgörande. En procedur med ett så stort antal instanser som fyra förefaller oformlig och torde, även om målen i många fall rör svårbedömda anspråk på avsevärda ersättningsbelopp, icke kunna anses nödig. En inskränkning av antalet instanser synes därför önskvärd. *Fiskevärderingsnämnden för Kalmar och Blekinge län* anför, att förslaget synes förenat med påtagliga fördelar för det allmänna, för nämndens arbete och för de ersättningsberättigade.

Sveriges advokatsamfund har i sitt yttrande över promemorian upptagit

spörsmålet om fristen för anmälan av ersättningsanspråk, vilken frist enligt vad förut anförts utgår med innevarande års slut. Samfundet framhåller, att ett mycket stort antal ansökningsärenden ännu icke torde ha anhängiggjorts; anledningen härtill lär bl. a. vara den, att de blivande sökandena ansett sig böra avvakta lösandet av en mängd tvistefrågor, som i redan anhängiggjorda ärenden uppstått rörande principerna för ersättningarnas beräkning samt att det ansetts meningslöst att insända och bearbeta det omfattande, svårtillgängliga och komplicerade grundmaterialet, innan det blivit klarlagt, vilka faktorer som skall tagas med i beräkningarna. Det torde i mycket stor utsträckning vara ogörligt för vederbörande att före den nu stadgade preklusionstidens utgång uträkna och precisera sina anspråk, varför de har för avsikt att före innevarande års utgång, på sätt lagen för närvarande medger, ingiva ansökningar utan närmare preciserade anspråk. Utredandet och preciserandet av anspråken beräknas därefter taga minst ett par år. Av promemorians förslag följer emellertid, att reglerna i 42 kap. 2—4 §§ rättegångsbalken blir tillämpliga. Nämnden, d. v. s. dess ordförande, skall alltså förelägga sökanden att avhjälpa en sådan brist i ansökningen som att anspråken ej preciserats, vid äventyr att ansökningen eljest avvisas. Det skulle enligt samfundets mening säkerligen kunna leda till orättmätiga rättsförluster, om några enligt hittillsvarande ordning anhängiggjorda mål efter lagändringen skulle kunna avvisas blott därför att sökanden icke inom kort tid efter ett föreläggande preciserar sina yrkanden. Då lagens materiella innebörd så väsentligt ändras, att hela bevisbördan övervältras på sökanden, måste det vara ett rimligt krav att denne erhåller erforderlig tidsfrist för att utreda och precisera sina anspråk. Då lagändringen givetvis icke får leda till att en mängd i och för sig berättigade anspråk på formella grunder avvisas, skulle följderna bli att de nyssnämnda, mot sökanden stränga reglerna i rättegångsbalken icke skulle kunna i praktiken tillämpas. Samfundet anser att i lagen bör införas uttryckligt stadgande om sådana avvikelser från nämnda regler som erfordras för tillgodoseende av sökandens intresse av erforderlig tidsfrist för anspråkens utredande och preciserande. Ett motivuttalande om att varsamhet är påkallad kan icke anses tillfyllest. Ett bättre alternativ vore emellertid enligt samfundets mening att låta reglerna i 42 kap. 2—4 §§ rättegångsbalken gälla även i nu avsedda fall men i stället utsträcka preklusionstiden, förslagsvis till den 1 januari 1961. Då ifrågakvarande ärenden ändock icke torde hinna utredas och upptagas till behandling av nämnderna inom kortare tidrymd, skulle någon ytterligare tidsutdräkt säkerligen icke uppstå om preklusionstiden sålunda förlängdes. Vidare skulle omgången med »inblancoansökningar» före detta års utgång kunna undvikas och anspråken kunna preciseras redan i ansökningarna, vilket vore en avsevärd fördel för alla parter. Ett utsträckande av ansökningstiden från 7 till 10 år från lagens ikraftträdande torde även få anses rimligt med hänsyn till att de ersättnings sökande anmodats dröja med anspråkens framställande, vilket i stor utsträckning skett, och att kammarkol-

legiet i allmänhet kräver 10-årsstatistik rörande fiskeutfallet för anspråkens bedömande. Vidare kan hänvisas till att vid vattendomstolarna fiskeskador ofta slutligen prövas först efter en tioårsperiod från skadans uppkomst m. m. Under återopande av det anförda hemställer samfundet i första hand att den i 2 § stadgade preklusionstiden måtte utsträckas till den 1 januari 1961. Skulle en dylik förlängning av preklusionstiden icke anses böra ifrågakomma, hemställer styrelsen i andra hand att i lagen införes ett stadgande om sådan avvikelse från bestämmelserna i 42 kap. 2—4 §§ rättegångsbalken, att sökanden tillförsäkras nödigt rådrum att utreda och precisera sina anspråk.

Departementschefen. Såsom framgår av den föregående redogörelsen har den vid årets riksdag beslutade utvidgningen av kronans klagorätt i ärenden om ersättning för mistad fiskerätt aktualiserat frågan om en mera genomgripande reform av den ordning som tillämpas för handläggningen av dessa ärenden. Frågan väcktes redan i yttranden över den framställning av kammarkollegiet som låg till grund för propositionen, och tanken utvecklades närmare i det av lagrådet avgivna yttrandet. Enligt lagrådets rekommendation skulle fiskevärderingsnämnderna ombildas till specialdomstolar, närmast jämställda med ägodelningsrätterna, och fullföljd äga rum direkt från nämnd till hovrätt. Dåvarande departementschefen ansåg sig ej kunna följa lagrådets förslag. Han framhöll att, såsom även lagrådet medgivit, invändningar av principiell natur kunde anföras mot att anordna särskilda, icke permanenta domstolar för vissa uppgifter och att frågan om en reform i denna riktning icke före lagrådsbehandlingen blivit närmare utredd och dryftad. Tredje lagutskottet anslöt sig emellertid till uppfattningen att en reform efter de antydda riktlinjerna borde genomföras. Med anledning av riksdagens ståndpunktstagande har frågan nu tagits upp i en departementspromemoria, som varit utsänd på remiss till ett antal myndigheter och organisationer.

Fiskevärderingsnämnderna är icke avsedda att vara permanenta organ, utan deras uppgift är att reglera anspråk på gottgörelse för sådan enskild fiskerätt som gått förlorad eller lidit inskränkning genom 1950 års fiskerättslagstiftning. Även jag är medveten om att vissa invändningar från principiella synpunkter kan resas mot att inrätta särskilda organ av domstols karaktär för en sådan tillfällig arbetsuppgift. Ursprungligen var det icke heller meningen att förfarandet vid nämnden skulle gestaltas som ett rättegångsförfarande, vilket bl. a. kom till uttryck i den icke partsbetonade ställning som kammarkollegiet såsom kronans representant ansågs böra intaga. Utvecklingen har emellertid i praktiken gått i en annan riktning, och efter det kronan numera beretts möjlighet att föra talan mot nämndens beslut torde ersättningsökanden och kollegiet få anses stå emot varandra på väsentligen samma sätt som två enskilda parter i en skadestandsprocess. Det kan därför te sig naturligt att beträffande handläggningen och instansordningen i ersättningsmålen införa regler, som närmare än vad nu är fallet

överensstämmer med vad i sådant hänseende gäller i vanliga skadeståndsmål. Betydande praktiska fördelar i form av besparing av tid, arbete och kostnader kan, såsom genomgående vitsordats i remissyttrandena över departementspromemorian, väntas vara förbundna med en sådan reform. Jag vill därför förorda, att beträffande fiskevärderingsnämnderna meddelas regler av innebörd att handläggningen därstädes i huvudsak får karaktär av vanligt rättegångsförfarande. I samband härmed bör även instansordningen ändras så, att fullföljd sker från nämnden till hovrätt.

Advokatsamfundet har i detta sammanhang även föreslagit att fristen för anmälan av ersättningsanspråk skall förlängas, förslagsvis till den 1 januari 1961. Denna tidsfrist har redan tidigare en gång förlängts, i det den ursprungligen bestämda fristen för anmälan ingivande, den 1 januari 1956, genom beslut vid 1955 års riksdag utsträcktes till den 1 januari 1958. Såsom uttryckligen förutsattes av riksdagen vid detta beslut bör icke någon ytterligare förlängning ske utan att särskilda omständigheter tillkommit. Vad advokatsamfundet anfört synes icke visa att några speciella förhållanden inträtt som motiverar en sådan åtgärd. För att icke regleringen av ersättningsfrågorna skall draga orimligt ut på tiden är det angeläget att föreliggande anspråk utan ytterligare utsträckning av tidsfristen anmäles till nämnderna. Den olägenheten att ersättningskraven icke alltid i full utsträckning kan preciseras i samband med anmälningen torde få bäras. Jag anser mig därför ej kunna tillstyrka förslaget om förlängning av anmälningsfristen. Till frågan om möjligheterna att i efterhand komplettera ingivna ansökningar återkommer jag i det följande.

I lagtekniskt hänseende torde reformen, såsom lagrådet i sitt yttrande förordat, lämpligen kunna genomföras så att i lagen om ersättning för mistad fiskerätt införes hänvisning till vad som är stadgat i fråga om allmän domstol och rättegången i tvistemål med vissa närmare angivna avvikelser. Omläggningen av förfarandet påkallar även en väsentlig omarbetning av kungörelsen om fiskevärderingsnämnderna och deras verksamhet.

Specialmotivering till lagförslaget

I enlighet med vad förut anförts föreligger förslag till lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. Beträffande de särskilda bestämmelserna i förslaget får jag, utöver vad som framgår av den föregående framställningen, anföra följande.

2 §.

I denna paragraf har i överensstämmelse med promemorians förslag, till förtydligande av att mål om ersättning för mistad fiskerätt skall anhängiggöras genom ansökan och ej genom stämning, inskjutits orden »genom ansökan».

3 §.

I denna paragraf föreskrives i den gällande lydelsen, att fiskevärderingsnämnd skall bestå av tre ledamöter, att en av ledamöterna, vilken tillika skall vara ordförande, utses av Konungen, att de båda övriga ledamöterna utses på sätt Konungen bestämmer, att för varje ledamot skall finnas en i enahanda ordning som denne utsedd suppleant samt att angående omröstning i nämnden skall gälla vad i lag finnes stadgat rörande omröstning i tvistemål vid rådhusrätt.

Lagrådet. Lagrådet har anfört, att för att författningsmässigt säkerställa nämndernas sammansättning bör under 3 § intagas bestämmelser, att ordföranden i nämnd och suppleant för honom skall vara lagkunniga och erfarna i domarvärv samt att övriga ledamöter och suppleanter för dem bör vara allmänt betrodda och väl förtrogna med ortens förhållanden. Det lärers också vara påkallat att kunna utöka antalet suppleanter i syfte att giva nämnden ökad förmåga att fullgöra sin uppgift utan dröjsmål. Även en ändring i denna riktning, varav behov framträtt redan enligt nuvarande ordning, torde därför enligt lagrådet böra vidtagas. Eftersom de nuvarande ledamöterna och suppleanterna torde uppfylla antydda krav kan verksamheten fortsätta utan andra nya förordnanden än sådana som föranledes av ökat antal suppleanter. Domared måste dock avläggas av bisittarna. Särskild föreskrift härom torde ej erfordras, därest allmänna regler om domstol och rättegångsförfarandet blir tillämpliga.

Promemorian. Det i promemorian framlagda förslaget upptar i paragrafens första stycke de i 3 § i dess nuvarande lydelse upptagna reglerna om fiskevärderingsnämnds sammansättning med den ändringen, att möjlighet öppnats att utse mer än en suppleant för varje ledamot. Den i nuvarande 3 § sista punkten upptagna omröstningsregeln har utgått ur paragrafen. En dylik regel har i stället intagits i 5 § andra stycket.

Andra och tredje styckena innehåller bestämmelser till säkerställande av att nämnderna erhåller en kvalificerad sammansättning. I andra stycket stadgas sålunda, att ordföranden och suppleant för honom skall vara lagkunniga och erfarna i domarevärv, och i tredje stycket föreskrives att övriga ledamöter och suppleanter för dem bör vara allmänt betrodda och väl förtrogna med förhållandena i bygden. Det framhålles i promemorian, att liknande regler återfinnes i 11 kap. 2 § vattenlagen och 21 kap. 2 § jorddelningslagen.

Yttrandena. Fiskevärderingsnämnden för Västernorrlands och Jämtlands län anför, att det med hänsyn till arbetsbelastningen vid fiskevärderingsnämnderna otvivelaktigt är nödvändigt att utöka antalet suppleanter. Därvid bör emellertid tillses, att suppleanter tillsättes icke blott i tillräckligt antal utan även så att de representerar olika delar av fiskevärderingsnämndens verksamhetsområde.

Fråga om utökning jämväl av antalet ledamöter upptages av *fiskevärderingsnämnden för Hallands samt Göteborgs och Bohus län*, som erinrar om att nämnden enligt nu gällande lag och enligt promemorians förslag skall bestå av tre ledamöter, av vilka en är ordförande. För varje ledamot skall enligt gällande lag finnas en suppleant och enligt förslaget en eller flera suppleanter. Suppleanterna är alltså personliga. Nämndernas verksamhetsområden är vidsträckta. Fiskevärderingsnämnden för Hallands samt Göteborgs och Bohus län omfattar kuststräckan från norska gränsen i norr till gränsen mellan Halland och Skåne i söder. Av de två ledamöterna (utom ordföranden) — liksom suppleanterna för dem — är den ene från Bohuslän och den andre från Halland. Nämndens sammanträden äger som regel rum å ort i närheten av de platser där sökandena är bosatta. Huvuddelen av ärendena från Bohuslän kommer från den norra delen av landskapet. De flesta av sammanträdena för behandling av bohuslänsärendena har hittills hållits i Grebbestad och Strömstad. Resan för ledamoten från Halland till Strömstad och Grebbestad är lång och tidsödande. Som regel får denne ledamot på grund av mindre goda tågförbindelser övernatta i Göteborg på uppresan och stundom även på nedresan. Vad nu sagts gäller för ledamoten från Bohuslän vid sammanträden i Halland. Besparing skulle uppnås och uppdraget skulle för ledamöterna vålla mindre tidsspillan, om två ledamöter vore bosatta i Bohuslän och kunde deltaga vid behandlingen av bohuslänsärendena samt två ledamöter i Halland för hallandsärendena. Nämnden föreställer sig att enahanda förhållanden är rådande åtminstone vid vissa av de övriga fiskevärderingsnämnderna. Antalet ledamöter bör därför ökas. För varje nämnds verksamhetsområde bör — utöver ordföranden och suppleanten för denne — utses förslagsvis fyra ledamöter jämte suppleanter för dem, varjämte bör införas ett stadgande liknande föreskriften i 21 kap. 6 § jorddelningslagen av innehåll att nämndens ordförande till tjänstgöring kallar de två ledamöter som är boende närmast sammanträdesorten. Även *fiskevärderingsnämnden för Västernorrlands och Jämtlands län* ifrågasätter huruvida icke — förutom ordföranden — ett större antal ledamöter bör utses.

Departementschefen. Det i promemorian på grundval av lagrådets yttrande upptagna förslaget innebär, att antalet ledamöter inom varje nämnds område oförändrat skall vara tre, ordföranden inberäknad, men att för varje ledamot skall utses en eller flera suppleanter i stället för, såsom nu är fallet, endast en. Under remissbehandlingen av promemorian har framkommit önskemål om att jämväl det antal ledamöter som skall utses måtte ökas. Då ett praktiskt behov av att ha tillgång till flera ledamöter synes föreligga åtminstone på ett par håll, torde detta önskemål böra efterkommas. Det antal ledamöter, utöver ordföranden, som skall utses inom varje nämndområde torde kunna sättas till minst två och högst sex. Möjlighet bör dock finnas att för varje ledamot tillsätta mer än en suppleant. Efter mönster av 21 kap. 6 § jorddelningslagen bör föreskrivas, att av dem som förutom ordföranden

utsetts till ledamöter skall i nämnden tjänstgöra de två, som av ordföranden för varje gång kallas därtill, samt att de ledamöter som bor närmast sammanträdesplatsen företrädesvis bör kallas. I övrigt torde paragrafen böra upptagas i överensstämmelse med promemorians förslag med erforderliga redaktionella jämkningar.

4 §.

Denna paragraf stadgar i sin gällande lydelse, i första stycket att sökanden och kronan, innan fiskevärderingsnämnd avgör ärende angående ersättning, skall erhålla tillfälle att framlägga sina synpunkter vid sammanträde inför nämnden men att framställning må avslås utan att ha handlagts vid sådant sammanträde, om den uppenbarligen icke förtjänar avseende, i andra stycket att nämnden må tillerkänna sökanden gottgörelse av statsmedel för utgifter å ärendet, i den mån sådan gottgörelse begärts och finnes skälig, samt i tredje stycket att utskrift av nämndens beslut skall tillställas sökanden.

Lagrådet. I lagrådets yttrande har förordats, att såsom inledande stadgande i 4 § föreskrives, att angående fiskevärderingsnämnd och förfarandet vid nämnden i ersättningsmål som anhängiggjorts enligt 2 § skall tillämpas vad som är stadgat om allmän domstol och rättegången i tvistemål, dock med vissa avvikelser. Angående de avvikelser som är påkallade har lagrådet anfört:

I främsta rummet ifrågakomma enahanda undantagsbestämmelser som gälla för ägodelningsrätt enligt 21 kap. 31 § jorddelningslagen (jfr 29 § expropriationslagen). Lagrådet förordar sålunda, att vid uppskjuten huvudförhandling målet skall företagas i det skick, vari det förelåg vid den tidigare handläggningens slut, att om de ledamöter, som vid det senare sammanträdet sitta i nämnden, ej övervarit den tidigare handläggningen, målet dock skall upptagas till ny huvudförhandling men att, i den mån det kan antagas vara utan betydelse eller skulle medföra oskälig kostnad eller synnerlig olägenhet, det ej erfordras, att bevis, som upptagits vid tidigare sammanträde, ånyo upptages. I överensstämmelse med 21 kap. 30 § första stycket jorddelningslagen (jfr 26 § expropriationslagen) torde böra stadgas, att parts utevaro från nämndens sammanträde ej utgör hinder för målets handläggning och avgörande. Vidare synes böra angivas, att nämndens avgörande skall grundas på vad vid syn eller annan förhandling förekommit och handlingarna i övrigt innehålla. Om tiden för doms meddelande kan lämpligen stadgas, att det skall ske inom en månad från det förhandlingen avslutats, om ej synnerligt hinder möter.

Genom den antydda fastare regleringen av förfarandet får enligt lagrådet nämnden möjlighet att ordna förberedelse på önskligt sätt och giva förelägganden. Lagrådet förutsätter emellertid, att ordförandena med hänsyn till målens natur alltjämt, under medverkan av kammarkollegiet, söker lägga målen till rätta på lämpligt sätt, en åtgärd som eljest i expropriationsmål i första hand ankommer på den exproprierande. Lagrådet har vidare uttalat:

Nämnden kan för närvarande besluta om att förskott å ersättning skall utgå. En bestämmelse härom synes böra upptagas i lagen och innehålla att, om särskilda skäl äro därtill, nämnden i avvaktan att slutligt avgörande kan meddelas äger förordna att förskott skall utgå i avräkning på ersättning som slutligen kan komma att fastställas. Lagens regel i 9 § om nedläggning av ersättning enligt 1 § blir tillämplig även på förskott. — I anslutning till 67 § expropriationslagen och i huvudsaklig överensstämmelse med 4 § andra stycket i 1950 års lag synes böra föreskrivas, att kronan skall vara pliktig att, i den mån ej annat föranledes av vad i 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken stadgas, ersätta sökanden hans kostnader å målet vid nämnden.

Slutligen bör enligt lagrådets mening lagen om fri rättegång äga tillämpning å mål som här avses.

Tredje lagutskottet. I sitt utlåtande har tredje lagutskottet uttalat tvekan om lämpligheten av att upptaga regler, vilka i likhet med vad som gäller vid ägodelningsrätt medger högre grad av skriftlighet i förfarandet vid nämnden än i expropriationsmål (jfr med 21 kap. 31 § jorddelningslagen och 29 § expropriationslagen lagrådets uttalande, att nämndens avgörande skall grundas på vad vid syn eller annan förhandling förekommit och handlingarna i målet innehålla), när det tydligen förutsättes att i högre rätt samma processregler skall tillämpas som i expropriationsrättsliga mål. Det synes utskottet som om det kunde vara lämpligare att genom alla instanser hålla sig till ett och samma förfarande, som genomgående ansluter till ordningen antingen i jorddelningsmål eller i expropriationsmål.

Promemorian. I promemorian upptages i ett första stycke av paragrafen inledningsvis den grundläggande bestämmelsen, att angående fiskevärderingsnämnd och förfarandet hos nämnden i ersättningsmål som anhängiggjorts enligt 2 § skall tillämpas vad som är stadgat i fråga om allmän domstol och rättegången i tvistemål. Med tvistemål avses här, framhålles i promemorian, uppenbarligen tvistemål vari förlikning är tillåten.

Fortsättningen av första stycket upptager i fyra punkter vissa avvikelser från sagda huvudregel.

Enligt punkt 1 skall vid uppskjuten huvudförhandling målet företagas i det skick, vari det förelåg vid den tidigare handläggningens slut. Därest de ledamöter, som vid det senare sammanträdet sitta i nämnden, ej har övervarit den tidigare handläggningen, skall dock målet upptagas till ny huvudförhandling; i den mån det kan antagas vara utan betydelse eller skulle medföra oskäligen kostnad eller synnerligen olägenhet, erfordras därvid ej att bevis, som upptagits vid tidigare sammanträde, ånyo upptages. Det understrykes i promemorian, att enligt dessa bestämmelser får — därest nämndens sammansättning är oförändrad — fortsatt huvudförhandling hållas, oaktat uppskovet med förhandlingen varat längre än fjorton dagar och målet ej är av den omfattning som i 43 kap. 11 § andra stycket rättegångsbalken avses. Är ny huvudförhandling nödvändig, får under angivna förutsättningar bevisning, som tidigare upptagits, förebringas på annat sätt än ge-

nom ny upptagning. Motsvarande bestämmelser innefattas i 11 kap. 57 § sista stycket vattenlagen, 21 kap. 31 § tredje stycket jorddelningslagen och 29 § andra stycket expropriationslagen. Vidare har i förevarande punkt stadgats, att parts utevaro från nämndens sammanträde ej skall utgöra hinder för målets handläggning och avgörande. Härav följer, enligt vad som framhålles i promemorian, att treskodom ej får meddelas samt att parts utevaro ej heller kan föranleda att målet avskrivs. Motsvarande bestämmelser återfinnes i 11 kap. 55 § andra stycket vattenlagen, 21 kap. 30 § första stycket jorddelningslagen och 26 § tredje stycket expropriationslagen.

I punkt 2 har föreskrivits att nämndens avgörande skall grundas på vad vid syn eller annan förhandling förekommit och handlingarna i övrigt innehåller. Liknande regler finnes i 11 kap. 58 § första stycket vattenlagen och 21 kap. 31 § sista stycket jorddelningslagen, varemot expropriationslagen saknar ett motsvarande stadgande (jfr NJA avd. II 1950 s. 267). Vidare har stadgats, att dom skall meddelas inom en månad från det förhandlingen avslutats, om ej synnerligt hinder möter (jfr 11 kap. 57 § första stycket vattenlagen), och att domen skall genom nämndens försorg delgivas sökanden på sätt om delgivning av stämning är stadgat. Härvidlag avses givetvis, uttalas i promemorian, stämning i tvistemål.

I punkt 3 stadgas att, där det prövas skäligt, nämnden äger utan huvudförhandling, i avvaktan på målets avgörande, förordna att förskott skall utgå i avräkning på ersättning som slutligen kan komma att fastställas. I anslutning härtill anföres i promemorian, att bestämmelser om förskott för närvarande saknas i ersättningslagen men finnes upptagna i kungörelsen om fiskevärderingsnämnder och deras verksamhet. I 11 § i sagda kungörelse stadgas sålunda att, därest uppskov finnes nödvändigt, nämnden må, om det prövas skäligt och kan ske utan förnärmande av inteckningshavares rätt, tillerkänna sökanden förskott å honom tillkommande ersättning med lämpligt belopp. Föreskrift om avräkning på den slutliga ersättningen meddelas i 12 § andra stycket i kungörelsen. De i förevarande punkt upptagna reglerna innebär således ingen ändring i sak. Såsom lagrådet påpekat blir lagens regel i 9 § om nedsättning av ersättning tillämplig även på förskott. Av 5 § första stycket i förslaget jämfört med 1 kap. 4 § rättegångsbalken följer att beslut om förskott kan å nämndens vägnar meddelas av ordföranden ensam.

Punkt 4 upptager en regel om rättegångskostnader, vilken i huvudsak överensstämmer med vad som nu gäller enligt 4 § andra stycket (jfr även 7 § andra stycket i dess lydelse enligt lag den 6 juni 1957).

I sista stycket av paragrafen upptages stadgande, att lagen om fri rättegång skall äga tillämpning å mål vid nämnden.

I promemorian framhålles, att om en före den nya lagstiftningens ikraftträdande inkommen ansökan är ofullständig och åtgärder för dess fullständigande ej hunnit vidtagas enligt äldre bestämmelser (5 § i kungörelsen), skall — på grund av den allmänna hänvisningen i 4 § första stycket i lagförslaget — nämnden, d. v. s. dess ordförande, enligt 42 kap. 3 § rättegångs-

balken förelägga sökanden att avhjälpa bristen, och reglerna i 42 kap. 4 § om avvisning blir tillämpliga. Enligt nu gällande ordning åligger det emellertid ordföranden att innan föreläggande meddelas söka erhålla kompletterande uppgifter genom förfrågan hos sökanden. Den nya ordningen blir alltså strängare mot sökanden. Varsamhet är tydligen påkallad i dylika övergångssituationer.

Yttrandena. I fråga om den föreslagna regeln, att nämndens avgörande skall grundas på vad vid syn eller annan förhandling förekommit och handlingarna i övrigt innehåller, erinrar *kammarkollegiet* om att tredje lagutskottet ansett det tveksamt huruvida samma utrymme bör beredas åt skriftlighet i processen vid fiskevärderingsnämnd som vid ägodelningsrätt. Kollegiet vill uttryckligen tillstyrka promemorians förslag på denna punkt. Den föreslagna lösningen läser icke rymma någon risk för att förfarandet kommer att domineras av skriftlighet. Däremot skulle en konsekvent genomförd muntlighetsprincip kunna ställa kammarkollegiet såsom ensam företrädare för kronan vid tio samtidigt verksamma fiskevärderingsnämnder inför stora praktiska svårigheter. Då med högre grad av muntlighet lätt följer behov av större personalresurser — vilka måhända bleve svåra för kollegiet att tillgodose — skulle en ändring i den av utskottet antydda riktningen kunna medföra en fördröjning av målens handläggning och därmed en för de ersättningsberättigade ogynnsam tidsutdräkt. Jämväl *fiskevärderingsnämnden för Mälaren och Hjälmaren* håller före att reglerna i detta avseende för ägodelningsrätt bör gälla för fiskevärderingsnämnderna. Dessa har icke blott att — såsom vid expropriation — värdera visst intrång å fast egendom utan även att, åtminstone i viss utsträckning, fastslå i vad mån sökande haft enskild fiskerätt som lidit intrång, varvid studium och tolkning av lantmäterihandlingar m. m. kommer i fråga. Vidare föreligger stundom omfattande statistiska utredningar och annat processmaterial, vilket ej ägnar sig för helt muntlig behandling.

Vad angår den tid, inom vilken fiskevärderingsnämnds dom skall meddelas, framhåller *fiskevärderingsnämnden för saltsjö kusterna av Gävleborgs och Uppsala län* att ersättningsansökningarna i regel rör fiske som varit samfällt för skifteslag. Antalet ersättningstagare är då stort och kan uppgå till bortåt 100. Att fördela den ersättning, som nämnden funnit böra utgå till skifteslaget, på de särskilda delägarna samt bestämma om nedläggning skall ske eller ej är synnerligen besvärligt och tidsödande. Den i förslaget stadgade tiden av en månad kommer därför endast i undantagsfall att kunna hållas. Tiden bör sättas till lägst två månader. Jämväl *fiskevärderingsnämnden för saltsjö kusterna av Stockholms och Gotlands län* påpekar, att domsskrivningen merendels blir mycket omfattande, samt uttalar vidare att ordförandena, med hänsyn till den rådande bristen å kompetenta vikarier för härads hövdingarna, för sysslandet med ifrågakvarande mål huvudsakligen blir hänvisade till kvällstimmar och söndagar. Vidare står skrivbiträden blott till buds under samma tider. Detta gör att begreppet »synner-

ligt hinder» i lagförslaget måste givas en vidsträcktare innebörd än som i allmänhet är vanlig.

Sveriges advokatsamfund har som förut nämnts föreslagit — såsom ett alternativ till förlängning av tidsfristen för ingivande av anmälan om ersättningsanspråk — att i förevarande paragraf införes ett stadgande om sådan avvikelse från bestämmelserna i 42 kap. 2—4 §§, att sökanden tillförsäkras nödigt rådrum att utreda och precisera sina anspråk. *Kammarkollegiet* har jämväl upptagit denna fråga och anmärker, att vid lagstiftningens ikraftträdande hos nämnderna torde vara anhängiga ett stort antal ofullständiga och icke kompletterade ansökningar om ersättning. Den i promemorian omnämnda »varsamma tillämpningen» av de berörda stadgandena i rättegångsbalken skulle innebära en så praktiskt betydelsefull avvikelse från vad som gäller om förfarandet i tvistemål vid allmän domstol, att kollegiet anser att en särbestämmelse i ämnet bör upptagas bland övriga i 4 § av lagförslaget angivna avvikelser. En dylik komplettering synes lika påkallad, därest man skulle söka lösa spörsmålet om behandlingen av ofullständiga ansökningar genom att uppskjuta den nya lagstiftningens ikraftträdande till den 1 januari 1958. Någon anledning att av detta skäl fördröja lagstiftningens ikraftträdande föreligger därför enligt kollegiets mening icke.

Hovrätten för Nedre Norrland erinrar om att i 4 § första stycket för närvarande finnes en bestämmelse om att framställning om ersättning som uppenbarligen icke förtjänar avseende må avslås utan att ha handlagts vid sammanträde för förhandling. I förslaget har denna bestämmelse borttagits ur lagen. Beträffande ifrågavarande bestämmelse, som tillkom på förslag av fiskerättskommittén (se SOU 1947: 47 s. 322), uttalade kommittén att den var avsedd att komma till användning endast i sådana fall då framställningen uppenbarligen ej kunde lagligen bifallas, t. ex. därför att anspråket hänförde sig till någon i lagen icke angiven grund el. dyl. Det synes hovrätten som om en föreskrift av angiven innebörd skulle kunna ur praktisk synpunkt ha sitt värde, och hovrätten förordar därför att den bibehålles. Hovrätten erinrar om att i jorddelningsmål ägodelningsdomaren äger avvissa inkommet mål, som han finner uppenbarligen icke kunna av ägodelningsrätten upptagas till prövning (21 kap. 29 § första stycket jorddelningslagen). — Hovrätten har jämväl i sitt yttrande upptagit vissa spörsmål angående delgivning, förande av dagbok m. m. Det synes enligt hovrätten önskvärt att fiskevärderingsnämnd och ordförande i sådan nämnd skall kunna på vanligt sätt anlita postverket för delgivning. Hovrätten förutsätter att, på grundval av den allmänna hänvisningen i förslagets 4 §, delgivningskungörelsens bestämmelser avses skola gälla även delgivning varom fiskevärderingsnämnd eller dess ordförande förordnar. Helt otvetydigt är detta likväl kanske ej, särskilt i belysning av vad förslaget innehåller i vissa andra hänseenden. Av den allmänna hänvisningen i 4 § borde nämligen följa, att jämväl vad i rättegångsbalken är stadgat om protokoll, dagbok och aktbildning i mål vid allmän domstol skall äga motsvarande tillämpning i mål vid fiskevärderingsnämnd. Emellertid återfinnes i det förslag till till-

lämpningskungörelse som fogats vid promemorian en särskild föreskrift om dagbok hos sådan nämnd. Detta kan tyda på att avsikten är att rättegångsbalkens regler i angivna hänseenden icke skall gälla och givetvis då ej heller bestämmelserna i kungörelsen den 26 september 1947 med närmare föreskrifter för de allmänna domstolarna om protokollföring, dagbok, aktbildning m. m. (protokollskungörelsen). Är avsikten denna, torde det böra klart angivas, förslagsvis bland de avvikelser från huvudregeln som finnes upptagna i 4 §. I varje fall lär det icke vara möjligt att i en av Kungl. Maj:t utfärdad författning utan stöd av bemyndigande i lag föreskriva avvikelse från vad i lagen är stadgat. Hovrätten tillägger att det enligt hovrättens mening knappast finns anledning att för fiskevärderingsnämnds vidkommande uppställa så detaljerade och omfattande krav på dagbok och delgivningsförteckning som gäller för de allmänna domstolarna. Med hänsyn till art och omfattning av de uppgifter som ankommer på sådan nämnd torde det vara tillfyllest med diarieföring av något enklare beskaffenhet. Även under en annan paragraf i den föreslagna tillämpningskungörelsen har föreslagits en föreskrift, som innebär avvikelse från den grundläggande regeln i 4 §. Hovrätten syftar på stadgandet i kungörelseförslagets 5 §, enligt vilket kostnaderna för syn skall gäldas av statsverket. Eljest gäller enligt 39 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken att kostnaden för syn skall, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten, utgivas av parterna en för båda och båda för en eller, om synens hållande påkallats blott av ena parten, av den parten ensam. Det kan också här ifrågasättas om icke det föreslagna stadgandet borde upptagas i lagförslagets 4 §.

Departementschefen. Såsom föreslagits i promemorian torde denna paragraf böra inledas med en hänvisning till vad som är stadgat i fråga om allmän domstol och rättegången i tvistemål samt erforderliga avvikelser där efter upptagas i skilda punkter.

Tredje lagutskottet har uttalat viss tvekan om lämpligheten av att — såsom lagrådet föreslagit — upptaga regler, vilka i likhet med vad som gäller vid ägodelningsrätt medger högre grad av skriftlighet i förfarandet vid nämnden än i expropriationsmål. Lagrådets uppfattning om avvägningen mellan skriftlighet och muntlighet vid processen inför fiskevärderingsnämnd har emellertid vunnit stöd vid remissbehandlingen, och även jag anser mig kunna biträda densamma. Det må framhållas att 6 § enligt förslaget får en sådan utformning, att det tydligt framgår att i detta hänseende samma regler skall gälla jämväl vid behandlingen i högre rätt.

De skäl, som framförts för en förlängning av den tid inom vilken fiskevärderingsnämnds dom skall meddelas, synes mig bärande. Tiden torde böra bestämmas till två månader.

Regeln i 4 § första stycket 2. tredje punkten i promemorians förslag, enligt vilken domen skall genom nämndens försorg delgivas parterna på sätt om delgivning av stämning är stadgat, betingas av den i 6 § första stycket 1. andra punkten i samma förslag upptagna bestämmelsen, att part äger in-

komma med vadeinlaga inom fyra veckor från den dag då han erhållit del av domen. Av skäl som angives vid 6 § torde dock tiden för överklagande av fiskevärderingsnämnds dom böra räknas från dagen för domens meddelande. Föreskriften om delgivning av dom kan därför utgå.

Hänvisningen till de allmänna rättegångsreglerna innebär att de i 42 kap. 2—4 §§ rättegångsbalken upptagna bestämmelserna om stämningsansökans innehåll, om föreläggande att komplettera bristfällig stämningsansökan och om avvisande av sådan ansökan blir tillämpliga å ansökningar som ingives till fiskevärderingsnämnd. Dessa bestämmelser är av väsentlig betydelse för nämndernas möjlighet att utöva en effektiv processledning på förberedelsestadiet, och avvikelse från desamma synes därför icke böra ske. Om en ansökan icke innehåller preciserade yrkanden, skall alltså nämnden eller dess ordförande förelägga sökanden att avhjälpa bristen, och om föreläggandet ej efterkommes, skall ansökan avvisas. Då föreläggande sker skall emellertid sökanden, jämlikt 32 kap. 1 § rättegångsbalken, erhålla skäligt rådrum. Det är självfallet att vid tillämpningen härav erforderlig hänsyn skall tagas till sökandens möjligheter att verkställa behövliga utredningar och till att sökanden för att bevaka sin rätt varit nödsakad ingiva sin ansökan före utgången av viss tidsfrist. Mot beslut om avvisning kan talan fullföljas till högre rätt jämlikt 49 kap. 2 § första stycket rättegångsbalken.

Hovrätten för Nedre Norrland har föreslagit bibehållande av den i gällande lag upptagna regeln om att framställning som uppenbarligen icke förtjänar avseende må avslås utan att ha handlagts vid sammanträde för förhandling. Något behov av en dylik möjlighet att efter summarisk handläggning avvisa uppenbart ogrundade krav torde dock knappast föreligga, och regeln synes i enlighet med lagrådets och promemorians förslag kunna utgå ur lagen.

Beträffande delgivningsförfarandet, aktbildning o. dyl. bör i enlighet med hänvisningen till det allmänna rättegångsförfarandet vanliga regler gälla. De smärre avvikelser som kan vara erforderliga torde ej behöva angivas i lagen, utan föreskrifter härom torde få givas av Kungl. Maj:t på grundval av det bemyndigande som enligt förslaget skall upptagas i 7 § i lagen. Kostnaderna för syn torde — med avvikelse från vad i 39 kap. 4 § rättegångsbalken stadgas — alltid böra gäldas av statsverket. Även härom kan föreskrift lämpligen meddelas i administrativ ordning.

5 §.

Paragrafen innehåller för närvarande bestämmelse, att ersättning till ledamot i fiskevärderingsnämnd skall utgå enligt grunder som Konungen fastställer och gäldas av statsmedel.

Lagrådet. Enligt lagrådets förslag skall den nuvarande bestämmelsen i 5 § utgå och i stället upptagas stadgande, att ordföranden äger besluta för nämnden i samma omfattning som är stadgad för den lagfarne domaren i häradsrätt, att då vid överläggning i nämnden yppas skiljaktiga meningar

skall gälla vad i rättegångsbalken stadgas beträffande domstol, där allenast lagfarna ledamöter har säte i rätten (jfr 21 kap. 37 § jorddelningslagen), samt att vid omröstning ordföranden skall säga sin mening först.

Promemorian. I promemorians förslag stadgas i första stycket av paragrafen, att ordföranden äger besluta för nämnden i samma omfattning som är stadgad för den lagfarne domaren i häradsrätt. I anslutning härtill framhålls i promemorian, att genom det ifrågavarande stadgandet och genom hänvisningen i 4 § till allmänna regler om rättegången i tvistemål möjligheter till effektiv processledning på förberedelsestadiet torde ha skapats. I andra stycket upptages i promemorians förslag regler om omröstning, jämväl dessa i överensstämmelse med lagrådets förslag. I promemorian uttalas, att dessa bestämmelser, som har motsvarighet i 21 kap. 37 § jorddelningslagen (jfr även 11 kap. 12 § vattenlagen och 18 § expropriationslagen), icke innebär någon ändring i sak i förhållande till vad som nu gäller enligt 3 § sista punkten.

Departementschefen. Denna paragraf, som icke föranlett erinringar vid remissbehandlingen, torde få upptagas i överensstämmelse med lagrådets och promemorians förslag.

6 §.

Denna paragraf innehåller i sin nuvarande lydelse en bestämmelse om att närmare bestämmelser angående fiskevärderingsnämndernas verksamhet meddelas av Konungen.

Lagrådet. Enligt lagrådets förslag skall under 6 § upptagas stadgande, att talan mot nämndens dom eller beslut fullföljes till hovrätt. I princip bör beträffande sättet för fullföljd i huvudsaken gälla vad som är stadgat om vademål. För att förekomma rättsförlust synes dock enligt lagrådet böra stadgas att särskild vadeanmälan mot fiskevärderingsnämnds dom icke behöver göras och att part må inkomma med vadeinlaga inom fyra veckor från den dag då han erhållit del av domen (jfr ang. tiden 21 kap. 54 § jorddelningslagen). Stadgandet i 50 kap. 2 § rättegångsbalken — om anslutningsvad — torde i så fall icke böra äga tillämpning. I övrigt bör i fråga om fullföljden till hovrätt vad som i allmänhet är stadgat om fullföljd av talan mot dom eller beslut i tvistemål äga motsvarande tillämpning. Beträffande beslut rörande förskott synes lämpligt föreskriva, att talan däremot skall föras särskilt samt att mot hovrättens beslut i dylik fråga talan ej må föras (jfr 39 § expropriationslagen). Vad angår rättegångskostnaderna kan enligt lagrådets mening ifrågasättas, om icke även i hovrätt och högsta domstolen borde gälla samma regler som i expropriationsmål. Måhända är det dock vanskligt att gå så långt i hithörande ärenden, där värderingen måste bli mer skönsmässig än vanligt. De enskilda parterna synes skäligen tillgodosedda, om det stadgas, att där ej annat föranledes av 18 kap. 6 och 8 §§

rättegångsbalken kronan städse skall själv vidkännas sina kostnader i hovrätten eller högsta domstolen, så ock kostnad som åsamkas motpart genom att kronan fullföljt talan. I övrigt kan allmänna regler gälla.

Tredje lagutskottet. I tredje lagutskottets utlåtande har uttalats viss tvekan, om på sätt lagrådet föreslagit den processuella nyheten bör införas, att tid inom vilken part senast skall inkomma med vadeinlaga räknas från dagen för domens delgivning och ej från dess meddelande.

Promemorian. I promemorian har den nuvarande bestämmelsen i 6 § utelutits; ett motsvarande stadgande återfinnes dock i 7 § andra stycket. I stället har i 6 § upptagits föreskrifter om rättegången i hovrätten och högsta domstolen.

Första stycket inledes med en bestämmelse, att talan mot fiskevärderingsnämnds dom eller beslut skall fullföljas till hovrätt. Vidare stadgas, att beträffande rättegången i hovrätten skall — med vissa avvikelser — gälla vad om tvistemål är stadgat. Självfallet avses här, uttalas i promemorian, liksom i fråga om förfarandet i nämnden, tvistemål vari förlikning är tillåten.

Avvikelserna från nyssnämnda huvudregel upptages i förslaget i tre punkter. Den första punkten har avseende å fullföljd av talan mot nämndens dom eller beslut. Där stadgas, att särskild vadeanmälan mot nämndens dom ej är erforderlig och att part äger inkomma med vadeinlaga inom fyra veckor från den dag då han erhållit del av domen. Vidare föreskrives, att reglerna i 50 kap. 2 § rättegångsbalken om anslutningsvad ej skall äga tillämpning samt att talan mot nämndens beslut rörande förskott skall föras särskilt. Andra punkten innehåller ett stadgande, som gör de beträffande nämnden i 4 § upptagna avvikelserna från tvistemålsförfarandet — med undantag av reglerna om delgivning av dom och om rättegångskostnader — tillämpliga jämväl å hovrättsprocessen. I promemorian framhålles, att föreskriften i 4 § första stycket 2. om tiden för meddelande av dom tydligen erhåller tillämpning å rättegången i hovrätt endast då huvudförhandling hållits. Frågan, i vilken utsträckning sådan förhandling erfordras, avgöres av bestämmelserna i 50 kap. 21 § rättegångsbalken. I tredje punkten meddelas en särskild regel om rättegångskostnader. Att lagen om fri rättegång blir tillämplig följer enligt promemorian av 10 § sagda lag, jfrd med 4 § sista stycket i förslaget.

Andra stycket av paragrafen i promemorians förslag innehåller bestämmelser om rättegången i högsta domstolen. Enligt dessa bestämmelser skall vad i första stycket 2. och 3. stadgas i tillämpliga delar gälla. Dessutom föreskrives, att talan mot hovrättens beslut rörande förskott ej må föras. Att i övrigt reglerna om rättegången i tvistemål skall tillämpas torde, sägs det i promemorian, ej behöva uttryckligen stadgas.

Yttrandena. I fråga om tiden för fullföljd av talan mot fiskevärderingsnämnds dom yttrar *kammarkollegiet*, att det från de ersättningsberättigades synpunkt ej torde finnas något behov eller intresse av en längre full-

följdstid än fyra veckor. För den dömande nämnden, som kan ha ett stort antal likartade mål, torde det kunna vara av värde att relativt snabbt få klarhet, huruvida parterna i ett avdömt mål åtnöjes med domen. För utförandet av kronans talan torde det sakna betydelse om fullföljdstiden fixeras till fyra veckor eller till längre tidrymd. Även *fiskevärderingsnämnden för Mälaren och Hjälmarén* yttrar att fullföljdstiden torde kunna begränsas till fyra veckor. Med en fullföljdstid av tre månader kunde sökanden få vänta onödigt länge på honom tilldömd ersättning.

En skiljaktig ledamot av fiskevärderingsnämnden för Hallands samt Göteborgs och Bohus län anser att tiden för fullföljd av talan bör bestämmas till tre månader. Enligt denne ledamots mening kan det för vederbörande av olika anledningar behövas längre tid än fyra veckor för ett slutligt ståndpunktstagande i fullföljdsfrågan.

Mot det föreslagna stadgandet om att tiden för överklagande av fiskevärderingsnämnds dom skall — i överensstämmelse med vad som nu gäller — räknas från den dag, då part erhållit del av domen, har invändningar rests från flera håll. Sålunda uttalar *hovrätten för Nedre Norrland*, att det synes kunna ifrågasättas om det finns anledning att bibehålla denna ordning efter det rättegångsbalkens regler gjorts tillämpliga på förfarandet hos nämnden. De föreskrifter som är givna i 17 kap. 9 och 12 §§ rättegångsbalken om meddelande av dom och beslut samt i 50 kap. 1 § samma balk rörande fullföljdstidens beräkning torde, även då fråga är om fiskevärderingsnämnds avgörande, innefatta betryggande garantier mot rättsförlust. Även praktiska skäl kan anföras mot att fullföljdstiden skulle räknas från dagen för delgivningen. I ärende som anhängiggöres hos fiskevärderingsnämnd torde samfälligheter med ett flertal sakägare ofta nog uppträda som ersättningssökande. Det kan befaras att i dylika fall den föreslagna ordningen kan komma att ur arbetssynpunkt bli betungande. Då man icke kan förutsätta att alla sakägare blir delgivna samma dag, kommer vidare fullföljdstiden icke att bli densamma för de skilda sakägarna, och det kan därför komma att draga ut på tiden innan målet blir färdigt att företagas till avgörande i hovrätten. Fullföljes icke talan, kommer på motsvarande sätt fördröjning att inträda av den tid då domen eller beslutet tager åt sig laga kraft. Den föreslagna bestämmelsen kan sålunda i sin mån komma att motverka önskemålet att fiskerättshavare som lidit skada eller intrång genom lagstiftningen om rätten till fiske skall få sina ersättningsanspråk prövade och avgjorda inom rimlig tid. Slutligen synes det hovrätten saknas skäl för att — såsom följer av 6 § i promemorians förslag — i fråga om utgångspunkten för fullföljdstiden uppställa olika regler för nämnd och hovrätt. *Fiskevärderingsnämnden för Västernorrlands och Jämtlands län* framhåller, att de för de allmänna domstolarna gällande reglerna om kallelse och om delgivning blir tillämpliga vid fiskevärderingsnämnd. Därav lär följande, att huvudförhandling i ett ersättningsmål icke kan hållas eller i allt fall icke kan avslutas utan att samtliga parter blivit i vederbörlig ordning delgivna kallelse till förhandlingen. Det synes icke finnas något bärande skäl för att

en part, som inställt sig vid huvudförhandlingen och därvid blivit underrettad om tiden för domens meddelande, likväl skall komma i åtnjutande av en fullföljdstid, räknad från delgivningen av domen. Enligt 4 § 1. i lagförslaget skall väl parts utevarö ej utgöra hinder för målets handläggning och avgörande. En utebliven part har emellertid genom kallelsen till huvudförhandling erhållit kännedom om denna och det förhållandet, att han ej inställer sig vid förhandlingen, synes icke utgöra tillräcklig anledning att frångå den för rättegångar i allmänhet gällande huvudregeln, att det — fränsett treskodom — ankommer på den uteblivna parten att själv förskaffa sig kännedom om vad som förekommit vid förhandlingen. I jorddelningsmål räknas klagotiden från utslagets dag, oaktat sakägarna ofta blivit underrättade om målets förekomst allenast genom lösbrev. *Fiskevärderingsnämnden för Norrbottens och Västerbottens län* anför att — när fisket är samfällt inom byarna och ansökningarna göres byalagsvis — man ibland kan tänka sig delgivning enligt reglerna i 33 kap. 16 § första stycket rättegångsbalken. Detta delgivningssätt synes icke i högre grad ägnat att förekomma rättsförluster. Jämväl *fiskevärderingsnämnden för Mälaren och Hjälmarén* uttalar sig i avstyrkande riktning men framhåller att, om fiskevärderingsnämnd utan förhandling meddelar beslut som får överklagas — exempelvis om förskott — beslutet givetvis skall delgivas och klagotiden räknas från delgivandet.

I fråga om anslutningsvad anför *kammarkollegiet*, att kollegiet icke kan finna, att detta institut skulle vara olämpligt eller onyttigt i fiskeersättningsmålen. Vad först beträffar kronans talan är det visserligen så, att fullföljdsrätt mot fiskevärderingsnämnds avgörande tillerkänts kronan under den bestämda förutsättningen, att klagorätten utnyttjas sparsamt, samt att utrymmet för anslutningsvad av kronan i följd härav måste bliva rätt litet. I vissa situationer har dock kronan ett beaktansvärt intresse av att få fullfölja talan i denna ordning. Detta gäller exempelvis det helt praktiska fallet att ett ersättningsbelopp i sin helhet synes godtagbart ur kronans synpunkt, enär däri ingående mycket högt beräknat värde å visst slag av fiske uppväges av att ett annat slag åsatts lågt värde, och den ersättningsberättigade fullföljer talan med yrkande om förhöjning av sistnämnda värde. Riktigheten av att utifrån nyssberörda förutsättning beträffande utnyttjandet av kronans fullföljdsrätt fränkänna den enskilda parten rätt till anslutningsvad synes kollegiet kunna än mer sättas i fråga.

1951 års rättegångskommitté upptager frågan om verkan av parts utevarö i högre rätt och anför, att skäl torde saknas att beträffande överrättsprocessen införa från rättegångsbalken avvikande bestämmelser om verkan av parts utevarö. Uteblir vade- eller revisionskärande från rättegångstillfälle för huvudförhandling, bör således den fullföljda talan förfalla, och uteblir vade- eller revisionssvarande, kan målet enligt vanliga regler avgöras utan hinder av partens utevarö (50 kap. 19 § och 55 kap. 15 § rättegångsbalken). Som jämförelse må hänvisas till att i processen i vattenmål, vilken i viss mån utgjort förebild för den i promemorian föreslagna lagstiftningen, all-

männa regler gäller i fråga om verkan av parts utevaro i högre rätt (jfr processlagberedningens förslag till lag om införande av nya rättegångsbalken m. m. II s. 241). Ej heller i expropriationsmål gäller i detta avseende några särskilda regler för rättegången i högre rätt.

Beträffande ersättningssökandens rätt till gottgörelse för rättegångskostnader anser *Sveriges advokatsamfund*, att förslaget innebär en begränsning av kronans ersättningsskyldighet. För närvarande har sökanden nämligen rätt till kostnadsersättning även i första klagoinstansen, d. v. s. underrätten. Samfundet anser att kronans skyldighet att ersätta sökandens kostnader bör regleras på samma sätt som enligt 67 § expropriationslagen. Då instanserna enligt förslaget minskas från fyra till tre, saknas anledning att tillämpa andra regler. I vart fall synes det innebära en anomali att, samtidigt med att antalet instanser minskas, borttaga den nuvarande rätten till ersättning i första klagoinstansen. Styrelsen hemställer alltså i första hand, att sökanden tillerkännes enahanda rätt till ersättning som enligt 67 § expropriationslagen och i andra hand att sökanden i varje fall tillförsäkras samma rätt till ersättning för kostnaderna i hovrätten som nu gäller beträffande den första klagoinstansen. Även *riksförbundet landsbygdens folk* anser att frågan om ersättning för rättegångskostnaderna i hovrätt och högsta domstolen bör lösas i enlighet med 67 § expropriationslagen. Förbundet anser för sin del att analogien med expropriationsmål är fullständig. Den värdering som sker enligt fiskeersättningslagen är enligt förbundets mening ej mer skönsmässig än vad som i många fall förekommer i expropriationsmål.

Departementschefen. Med anledning av de synpunkter som framkommit vid remissbehandlingen av promemorian torde de i promemorian upptagna reglerna om överrättsprocessen böra jämkas i vissa avseenden. Tiden för överklagande av nämndens dom torde sålunda böra räknas från den dag då domen gavs, och möjligheten till anslutningsvad bör ej uteslutas. Den särskilda bestämmelsen i 4 § om parts utevaro bör ej gälla i överrätt.

I fråga om beslut, som meddelas utan samband med förhandling, skall klagotid räknas från den dag då klaganden erhöll del av beslutet (jfr 52 kap. 1 § och 56 kap. 1 § rättegångsbalken).

Vad angår rättegångskostnaderna i överrätterna innebär promemorians förslag, att kronan i princip skall vidkännas sina egna kostnader liksom sådan kostnad som åsamkas motpart genom att kronan fullföljt talan; ersättningssökande som själv klagat och tappar får bära sin egen kostnad. Detta är en modifiering till den ersättningssökandes förmån av de allmänna regler som gäller för kostnader i överrätt men går icke så långt som till den i expropriationsmål tillämpade ordningen, vilken innebär att sakägaren i princip alltid är tillförsäkrad gottgörelse för sina kostnader ej blott i underrätten utan även i överrätterna. Förslaget överensstämmer i huvudsak med den regel för kostnaderna i överrätterna som antogs i samband med att fullföljdsrätt för kronan i fiskeersättningsmål infördes. Dåvarande departementschefen anförde i samband med denna reform, att den för sakägarsidan

gynnsamma ordning som gäller i expropriationsmål kan innebära en viss frestelse att draga ut på processen och att det visat sig finnas en ganska stark opinion för en uppmjukning till den exproprierandes förmån av expropriationslagens regel beträffande rättegångskostnaderna i överinstanserna (prop. 1957: 129 s. 19). Den omständigheten att nämnden och underätten nu sammanslås till en instans av domstolskaraktär, så att alltså hovrätten blir första klagoinstans, synes ej utgöra tillräcklig anledning att frångå denna ståndpunkt. Jag anser mig därför ej kunna tillmötesgå det av advokatsamfundet och riksförbundet landsbygdens folk framförda yrkandet om ytterligare modifiering av rättegångskostnadsregeln till förmån för den ersättningsökande, utan tillstyrker promemorians förslag som även överensstämmer med vad lagrådet förordat.

7 §.

Denna paragraf innehåller i sin nuvarande lydelse — enligt lag den 6 juni 1957 — regler om att fiskevärderingsnämnds beslut må klandras vid allmän underrätt ävensom bestämmelser om rättegångskostnaderna i underrätt och överrätt.

Lagrådet. I lagrådets yttrande har påpekats, att fiskevärderingsnämnds distrikt enligt gällande indelning i vissa fall går in på två eller tre hovrätters domsområden. Med hänsyn härtill bör Konungen äga att föreskriva, under vilka hovrätter fiskevärderingsnämnderna skall höra. Stadgande här om kan upptagas under 7 §, varest tillika i anslutning till nuvarande 6 § kan införas, att Konungen meddelar de närmare bestämmelser angående tillämpningen av lagen som i övrigt finnes erforderliga.

Tredje lagutskottet. Utskottet har framhållit, att det redan nu förekommer att samma fiskevärderingsnämnds olika beslut efter underrätts prövning kan bli överprövade av skilda hovrätter, beroende på belägenheten av de vattenområden avgörandena gäller. Ungefär hälften av fiskevärderingsnämnderna har nämligen domsområden inom mera än en hovrätt. Någon större olägenhet kan väl detta förhållande för närvarande ej förorsaka. Vid en eventuell lagändring i enlighet med lagrådets förslag kan det dock antagas, att det uppstår vissa svårigheter med på detta sätt ordnade domkretsar i första instans. Det kan därför finnas skäl att överväga, om i sådant fall fiskevärderingsnämndernas områden bör omregleras eller om en fullföljdsregel bör införas av innehåll att fullföljd skall ske till den hovrätt där vattenområdets huvuddel är belägen.

Promemorian. I promemorian upptager denna paragraf i ett första stycke bestämmelse om att Konungen föreskriver, under vilka hovrätter fiskevärderingsnämnderna skall lyda. I andra stycket återfinnes en motsvarighet till stadgandet i nuvarande 6 §, att närmare bestämmelser om fiskevärderingsnämndernas verksamhet meddelas av Konungen.

Yttrandena. Denna paragraf har föranlett yttrande endast av *kammarkollegiet*, som uttalat, att kollegiet för sin del icke anser att en omreglering av fiskevärderingsnämndernas områden är erforderlig.

Departementschefen. Enligt den ordning som nu gäller omfattar tre av de tio fiskevärderingsnämnderna områden från två hovrätter, och en nämnd — nämnden för Väner och Vättern — berör tre hovrätters domsområden. Det lämpligaste sättet att komma till rätta med de härmed sammanhängande problemen torde vara att hänföra varje nämndområde i dess helhet under en viss hovrätt. Såsom föreslagits av lagrådet och i promemorian bör det ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser i detta avseende.

Det torde även såsom hittills få tillkomma Kungl. Maj:t att i övrigt meddela tillämpningsföreskrifter till lagen. De föreslagna lagändringarna medför att de nu gällande tillämpningsbestämmelserna måste väsentligt omarbetas. Slutlig ståndpunkt härtill torde få tagas sedan riksdagen behandlat lagförslaget. Ett preliminärt utkast finnes intaget i den remitterade promemorian.

Övergångsbestämmelserna

Lagrådet. Beträffande övergångsförhållandena har lagrådet anfört, att lagstiftningen bör träda i kraft så snart som möjligt. Det synes ändamålsenligt att ändringen skyndsamt aviseras, så att nämnderna kan anpassa sitt arbete därefter. För undvikande av dubbelarbete kan det stadgas, att vid lagens ikraftträdande anhängigt mål, vari förhandling ägt rum enligt äldre bestämmelser, må av fiskevärderingsnämnd företagas till avgörande utan ny förhandling, där målet ändock finnes tillfredsställande utrett.

Promemorian. Enligt promemorians förslag skall den nya lagen träda i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i svensk författningssamling. Lagen avses ej äga tillämpning beträffande mål, som fiskevärderingsnämnd avgjort före ikraftträdandet. Därjämte föreskrives enligt lagrådets rekommendation att mål, som vid lagens ikraftträdande är anhängigt vid fiskevärderingsnämnd och vari förhandling ägt rum enligt äldre bestämmelser, må av nämnden företagas till avgörande utan ny förhandling, där målet ändock finnes tillfredsställande utrett.

Yttrandena. *Kammarkollegiet* anser det vara angeläget att lagen träder i kraft omedelbart efter att den utkommit från trycket. För nämnderna bör det vara värdefullt att redan under år 1957 kunna meddela dom i vissa mål med fullföljdshänvisning till hovrätt. Även *fiskevärderingsnämnden för saltsjö kusterna av Gävleborgs och Uppsala län* framhåller vikten av att de

avsedda ändringarna med det snaraste träder i kraft. Det bör nämligen i görligaste mån undvikas att beslut meddelas, å vilka nu gällande fullföljdsordning blir tillämplig. *Fiskevärderingsnämnden för Vänern och Vättern* understryker att lagändringen bör träda i kraft så snart som möjligt, så att nämnderna kan anpassa sitt arbete därefter.

Fiskevärderingsnämnden för saltsjökusterna av Stockholms och Gotlands län anför, att det är påkallat att nämnderna — till underlättande av planläggningen av verksamheten under senare delen av år 1957 — i så god tid som möjligt får kännedom om dagen för lagändringarnas ikraftträdande och att flera skäl synes tala för att dagen för ikraftträdandet bestämmes till den 1 januari 1958.

Departementschefen. Den nya lagstiftningen bör, såsom i promemorian föreslagits, ej äga tillämpning beträffande mål, som fiskevärderingsnämnd avgjort före ikraftträdandet. Vidare bör stadgas, att mål, som vid lagens ikraftträdande är anhängigt vid fiskevärderingsnämnd och vari förhandling ägt rum enligt äldre bestämmelser, må av nämnden företagas till avgörande utan ny förhandling, där målet ändock finnes tillfredsställande utrett.

Då det är angeläget att lagstiftningen träder i kraft med det snaraste, föreslås i överensstämmelse med promemorian, att ikraftträdandet sättes till dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i svensk författningssamling.

I enlighet med vad i det föregående anförts föreligger förslag till *lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.*

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar (*bilaga A*),¹ måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifalles av Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Clas Amilon

¹ Denna bilaga, som frånsett vissa redaktionella jämkningar överensstämmer med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utelämnats.

Vid den remitterade promemorian fogat förslag till

Lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

Härigenom förordnas, att 2—7 §§ lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m.¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

2 §.

Fråga om — — — — — Konungen bestämmer.

Anspraak på ersättning skall vid påföljd av talans förlust framställas genom ansökan hos nämnden före den 1 januari 1958.

3 §.

Fiskevärderingsnämnd skall bestå av tre ledamöter. En av ledamöterna, vilken tillika skall vara ordförande, utses av Konungen. De båda övriga ledamöterna utses på sätt Konungen bestämmer. För varje ledamot skall finnas en eller flera i enahanda ordning som denne utsedda suppleanter.

Ordföranden och suppleant för honom skola vara lagkunniga och erfarna i domarevärv.

Övriga ledamöter och suppleanter för dem böra vara allmänt betrodda och väl förtrogna med förhållandena i bygden.

4 §.

Angående fiskevärderingsnämnd och förfarandet hos nämnden i ersättningsmål som anhängiggjorts enligt 2 § skall tillämpas vad som är stadgat i fråga om allmän domstol och rättegången i tvistemål, dock med följande avvikelser:

1. Vid uppskjuten huvudförhandling skall målet företagas i det skick, vari det förelåg vid den tidigare handläggningens slut. Hava de ledamöter, som vid det senare sammanträdet sitta i nämnden, ej övervarit den tidigare handläggningen, skall dock målet upptagas till ny huvudförhandling; i den mån det kan antagas vara utan betydelse eller skulle medföra oskälig kostnad eller synnerlig olägenhet, erfordras ej att bevis, som upptagits vid tidigare sammanträde, ånyo upptages.

Parts utevaro från nämndens sammanträde utgör ej hinder för målets handläggning och avgörande.

2. Nämndens avgörande skall grundas på vad vid syn eller annan förhandling förekommit och handlingarna i övrigt innehålla. Dom skall meddelas inom en månad från det förhandlingen avslutats, om ej synnerligt hinder möter. Domen skall genom nämndens försorg delgivas parterna på sätt om delgivning av stämning är stadgat.

3. Där det prövas skäligt äger nämnden, utan huvudförhandling, i avvaktan på målets avgörande förordna, att förskott skall utgå i avräkning på ersättning som slutligen kan komma att fastställas.

¹ Senaste lydelse av 2 §, se SFS 1955:711.

4. Kronan skall, i den mån ej annat föränledes av vad i 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken stadgas, ersätta sökanden hans kostnader å målet vid nämnden.

Lagen om fri rättegång skall äga tillämpning i mål vid nämnden.

5 §.

Ordföranden äger besluta för nämnden i samma omfattning som är stadgad för den lagfarne domaren i häradsrätt.

Yppas vid överläggning i nämnden skiljaktiga meningar, vare lag som i rättegångsbalken stadgas beträffande domstol, där allenast lagfarna ledamöter hava säte i rätten. Vid omröstning skall ordföranden säga sin mening först.

6 §.

Talan mot nämndens dom eller beslut fullföljes till hovrätt. Beträffande rättegången i hovrätten skall gälla vad om tvistemål är stadgat, dock med följande avvikelser:

1. Särskild vadeanmälan mot nämndens dom vare ej erforderlig. Part äger inkomma med vadeinlaga inom fyra veckor från den dag då han erhållit del av domen. 50 kap. 2 § rättegångsbalken skall ej äga tillämpning. Mot nämndens beslut rörande förskott skall talan föras särskilt.

2. Vad ovan i 4 § första stycket 1.—3. är stadgat skall, utom såvitt angår delgivning av dom, äga motsvarande tillämpning.

3. Där ej annat föränledes av 18 kap. 6 och 8 §§ rättegångsbalken, skall kronan städse själv vidkännas sina kostnader i hovrätten, så ock kostnad som åsamkas motpart genom att kronan fullföljt talan.

Vad i första stycket 2. och 3. stadgas skall i tillämpliga delar gälla rättegången i högsta domstolen. Mot hovrättens beslut rörande förskott må talan ej föras.

7 §.

Konungen föreskriver, under vilka hovrätter fiskevärderingsnämnderna skola höra.

Konungen meddelar tillika de närmare bestämmelser angående tillämpningen av denna lag som i övrigt finnas erforderliga.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Lagen äger ej tillämpning beträffande mål, som fiskevärderingsnämnd avgjort före ikraftträdandet.

Mål som vid lagens ikraftträdande är anhängigt vid fiskevärderingsnämnd och vari förhandling ägt rum enligt äldre bestämmelser, må av nämnden företagas till avgörande utan ny förhandling, där målet ändock finnes tillfredsställande utrett.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 11 november 1957.

Närvarande:

justitieråden WALIN,
SJÖWALL,
HAGBERGH,
regeringsrådet KLACKENBERG.

Enligt lagrådet den 8 november 1957 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 1 november 1957, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn S. Petterson.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Torsten Johansson

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 15 november 1957.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell, lagrådets den 11 november 1957 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 1 november 1957 remitterade förslaget till *lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.*

Med förmälan att förslaget av lagrådet lämnats utan erinran hemställer föredraganden, att förslaget — efter vissa redaktionella jämkningar — måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Chr. af Winklerfelt